

На основу члана 51. став 1. Закона о ветеринарству („Службени гласник РС”, бр. 91/05, 30/10 и 93/12),

Министар пољопривреде и заштите животне средине доноси

**ПРАВИЛНИК
О УТВРЂИВАЊУ ПРОГРАМА МЕРА ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ
ЖИВОТИЊА ЗА 2015. ГОДИНУ**

- Објављен у „Службеном гласнику РС”, број 32/15 од 3. априла 2015. године -

Члан 1.

Овим правилником утврђује се Програм мера здравствене заштите животиња за 2015. годину, који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део.

Члан 2.

Конкретне мере здравствене заштите животиња, рокови, начин спровођења тих мера, субјекти који ће их спроводити, извори и начин обезбеђивања и коришћења средстава, као и начин контроле спровођења мера утврђени су програмом из члана 1. овог правилника.

Члан 3.

Овај правилник ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Број: 110-00-00025/2015-09
У Београду, 27. марта 2015. године

МИНИСТАР

проф. др Снежана Богосављевић Бошковић

ПРОГРАМ МЕРА ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТИЊА ЗА 2015. ГОДИНУ

Ради спречавања појаве, раног откривања, ширења, праћења, сузбијања или искорењивања заразних болести животиња спроводе се следеће мере:

- 1) обележавање и евидентирање животиња, регистрација и евидентирање газдинстава и уношење података о обележеним и евидентираним животињама и регистрованим газдинствима у Централну базу података о обележавању животиња (у даљем тексту: Централна база);
- 2) биосигурносне мере и добробит животиња;
- 3) општи и активни надзор здравственог стања животиња на газдинствима;
- 4) едукација власника и држаоца животиња;
- 5) имунопрофилактичке мере;
- 6) дијагностичка испитивања у циљу раног откривања нарочито опасних заразних болести, организација и спровођење епизоотиолошког увиђаја у случају појаве сумње на нарочито опасне и друге заразне болести;
- 7) дијагностичка испитивања животиња у циљу откривања болести и инфекција и отпорности на антимикуробна средства;
- 8) дијагностичка испитивања код побачаја и вођење евиденције о побачајима и извршеним дијагностичким испитивањима;
- 9) дијагностичко испитивање приплодних бикова и нерастова који се користе за природно парење и производњу семена у центрима за вештачко осемењавање.

I. ОБЕЛЕЖАВАЊЕ И ЕВИДЕНТИРАЊЕ ЖИВОТИЊА, РЕГИСТРАЦИЈА И ЕВИДЕНЦИЈА ГАЗДИНСТАВА И УНОШЕЊЕ ПОДАТАКА О ОБЕЛЕЖЕНИМ И ЕВИДЕНТИРАНИМ ЖИВОТИЊАМА И РЕГИСТРОВАНИМ ГАЗДИНСТВИМА У ЦЕНТРАЛНУ БАЗУ

У циљу спречавања појаве, ширења, сузбијања и искорењивања заразних болести животиња и зооноза и обезбеђивања континуираног праћења кретања животиња, сва говеда, свиње, овце, козе, коњи, пси, мачке и пчелиња друштва се обележавају и евидентирају у Централној бази, а газдинства на којима се налазе или узгајају говеда, свиње, овце, козе, коњи, живина, пчеле и рибе региструју и евидентирају у Централној бази.

Овлашћени обележивачи врше обележавање говеда, оваца, коза и свиња ушним маркицама, паса, мачака и копитара микрочиповима, а пчелињих друштава плочицама, у складу са посебним прописима. Накнаду за обележавање и евиденцију животиња у складу са Одлуком о висини накнаде за обележавање, регистрацију и праћење кретања животиња („Службени гласник РС”, број 113/13), као и трошкове набавке средстава за обележавање сноси власник, односно држалац животиња.

Трошкове набавке и апликације дупликата средстава за обележавање (ушне маркице за замену), сноси власник, односно држалац животиња.

Овлашћени обележивачи - ветеринарске станице/службе на основу података добијених у току спровођења послова по Програму мера здравствене заштите животиња за 2015. годину (у даљем тексту: Програм мера), ажурирају податке у Централној бази, врше деактивацију газдинстава, односно подносе захтеве за укидање улоге држаоца појединих врста животиња на којима се више не налазе животиње, за сваку појединачну животињску врсту. У Централну базу за свако газдинство уносе се географске координате, утврђене посебним уређајем (ПДА) достављеним од стране министарства надлежног за послове ветеринарства (у даљем тексту: Министарство), односно другим одговарајућим уређајем (мобилни телефон, ГПС уређај и сл).

Врши се континуирано праћење и евидентирање у Централној бази кретања говеда, односно свиња, оваца и коза, у складу са посебним прописима.

Овлашћени обележивачи обавештавају и едукују власнике/држаоце животиња о обавези пријављивања кретања животиња, а у случају непридржавања прописаних услова о томе одмах обавештавају ветеринарског инспектора ради налагања корективних мера.

Одговорна лица на сточним пијацама, сабирним центрима и догонима обезбеђују обавезно присуство овлашћеног обележивача ради евидентирања кретања животиња и достављања података Централној бази.

Средства за унос података у Централну базу обезбеђена су у буџету Републике Србије.

II. БИОСИГУРНОСНЕ МЕРЕ И ДОБРОБИТ ЖИВОТИЊА

У циљу спречавања појаве, ширења, сузбијања и искорењивања заразних болести животиња и зооноза и заштите животне средине спроводи се дератизација газдинстава и објеката у којима се обавља ветеринарска делатност, најмање два пута годишње.

Власници и држаоци животиња се старају о здрављу и добробити животиња и предузимају биосигурносне мере на газдинству.

III. ОПШТИ И АКТИВНИ НАДЗОР ЗДРАВСТВЕНОГ СТАЊА ЖИВОТИЊА

На свим газдинствима на којима се држе и узгајају животиње у континуитету се врши општи (тзв. пасивни) и активни надзор здравственог стања од стране ветеринарских организација које спроводе Програм мера.

У случају утврђивања промена здравственог стања и појави сумње или потврђивања заразне болести животиња и зооноза, ветеринарске организације евидентирају ове промене и без одлагања пријављују случај надлежној ветеринарској инспекцији.

На газдинствима на којима се држе и узгајају говеда, овце, козе, коњи, пчеле и рибе, ветеринарске организације/службе најмање једанпут годишње, а на газдинствима на којима се узгајају свиње и живина најмање три пута годишње, спроводе послове из Програма мера када врше и активни надзор здравственог стања животиња.

IV. ЕДУКАЦИЈА ВЛАСНИКА И ДРЖАОЦА ЖИВОТИЊА

У току надзора и пружања ветеринарских услуга ветеринарске организације врше стално информисање, односно едукацију власника и држаоца животиња у циљу подизања свести о значају спровођења мера за спречавање појаве, рано откривање, праћење, сузбијање и искорењивање заразних и паразитских болести животиња, а посебно зооноза.

Ветеринарска станица обавештава и едукује власника и држаоца животиња о обавези пријављивања сумње на заразне болести животиња које се обавезно пријављују, у складу са законом и посебним прописом, а у случају непоштовања прописа о томе одмах обавештава ветеринарског инспектора.

V. ИМУНОПРОФИЛАКТИЧКЕ МЕРЕ

Имунопрофилактичке мере спроводе се вакцинацијом свиња против класичне куге свиња, живине против атипичне куге живине, паса и мачака против беснила, коња против ринопнеумонитиса/вирусног абортуса и инфлуенце коња, говеда, оваца и коза против антракса и инфекције изазване аеробним и анаеробним узрочницима и болести плавог језика.

1. Класична куга свиња

Класична куга свиња спречава се и сузбија сталним спровођењем одговарајућих биосигурносних мера, као и сталним одржавањем имунитета против вируса класичне куге свиња.

На свим газдинствима на којима се држе и узгајају свиње током целе године врши се вакцинација свих свиња вакцином од атенуираног К-соја вируса, према упутству произвођача вакцине, у складу са посебним прописом.

Приликом прве вакцинације против класичне куге свиња, односно пре стављања у промет, врши се обележавање свих свиња, у складу са посебним прописом.

Министарство може у посебним околностима, на основу анализе ризика, одобрити стављање у промет ради клања одређених категорија невакцинисаних свиња, под надзором ветеринарске инспекције.

Вакцинација дивљих свиња укључујући и вакцинацију дивљих свиња у ограђеним ловиштима, фармама и одгајалиштима се не врши, осим у хитним случајевима (нпр. избијање епизоотије).

Министарство може у оквиру сарадње са Европском унијом, извршити вакцинацију свиња маркер вакцинама на одређеном броју газдинстава, у складу са посебним прописом.

Прасад млађа од 45 дана могу се ставити у промет само ако су обележена на прописан начин, потичу са газдинства које је слободно од класичне куге свиња и ако су на газдинству вакцинисане све животиње, укључујући и крмаче и назимице.

Свиње које се изводе на заједничку испашу вакцинишу се најкасније 15 дана пре пуштања на испашу.

Газдинстава на којима се држе и узгајају свиње сврставају се у једну од следећих категорија:

1) комерцијална фарма - представља газдинство на коме се свиње држе у објекту који испуњава прописане услове за држање и узгој свиња, који је уписан у Регистар објеката и у коме се спроводе све мере здравствене заштите са највишим нивоом биосигурносних мера и хигијене;

2) породична фарма типа А - представља газдинство на коме се налази велики број свиња (више од 11), које снабдева тржиште живим свињама и на коме се спроводе све мере здравствене заштите са високим нивоом биосигурносних мера и хигијене;

3) породична фарма типа Б - представља газдинство на коме се налази велики број свиња (више од 11), које снабдева тржиште живим свињама, а на коме се не спроводе, делимично се спроводе или се спроводе само неке хигијенске и мере здравствене заштите са недовољним нивоом биосигурносних мера;

4) сеоско газдинство - представља газдинство на коме се држи мали број свиња (највише 10) и то за сопствене потребе домаћинства власника, а на коме је ниво здравствене заштите, биосигурносних мера и хигијене низак и неефикасан;

5) газдинство са држањем свиња на отвореном - представља газдинство на коме се свиње држе на отвореном, полуотвореном, неограђеном или полуограђеном простору, које могу доћи у контакт са другим животињама, посебно дивљим и на коме је ниво здравствене заштите и/или биосигурносних мера веома низак.

Министарство може извршити регионализацију (зонирање) у складу са законом којим се уређује ветеринарство и Кодексом здравствене заштите копнених животиња Светске здравствене организације за животиње (у даљем тексту: ОИЕ) у зависности од епизоотиолошке ситуације у појединим областима у односу на класичну кугу свиња, броја газдинстава са свињама, популације домаћих и дивљих свиња, квалитета спровођења вакцинације, обележавања и праћења кретања, резултата мониторинга и надзора и других фактора ризика.

Министарство може одобрити каналисани систем (компаратментализација) у оквиру кога више газдинстава на једној или више епизоотиолошких јединица послују у оквиру заједничког система управљања, примењују висок ниво биосигурносних мера, који осигурава одговарајући статус на класичну кугу свиња за све субпопулације свиња које се налазе унутар овог система.

У подручјима у оквиру којих функционише компартмент, односно каналисани систем за узгој и промет свиња Министарство врши дијагностичка испитивања репрезентативног броја узорака и надзор на класичну кугу свиња, као и службене контроле.

На газдинствима на којима се држе и узгајају свиње врши се клинички преглед свиња сваки пут пре спровођења вакцинације, лечења и других мера здравствене заштите и обележавања животиња, о чему се води евиденција. Уколико се приликом клиничког прегледа уоче знаци болести карактеристични за класичну кугу свиња, извршиће се дијагностичка испитивања у складу са посебним прописом уз обавезно обавештавање надлежног инспектора.

Врши се дијагностичко испитивање на класичну кугу свиња свих угинулих дивљих свиња и репрезентативног броја одстрелених дивљих свиња,

као и провера имунолошког статуса, у оквиру мониторинга, активног и пасивног надзора на класичну кугу свиња.

За сваку сумњу, односно појаву класичне куге свиња обавља се епизоотиолошки увиђај и дијагностичка испитивања, као и пријављивање сумње, односно потврде болести, у складу са посебним прописом.

Лабораторијска испитивања на класичну кугу свиња врше се у акредитованим лабораторијама у Научном институту за ветеринарство Србије у Београду, Научном институту за ветеринарство „Нови Сад” у Новом Саду и Ветеринарском специјалистичком институту „Краљево” у Краљеву, а о резултатима испитивања обавештава се Министарство.

Средства за спровођење вакцинације, вакцину, спровођење надзора и мониторинга код дивљих свиња, дијагностичка испитивања код сумње на класичну кугу свиња, дијагностичко испитивање имунолошког статуса, накнаду штете за убијене животиње, као и животиње убијене у дијагностичке сврхе, као и средства за спровођење наређених мера у циљу сузбијања класичне куге свиња у зараженом газдинству обезбеђена су у буџету Републике Србије.

2. Атипична куга живине (Њукастл болест)

У циљу спречавања појаве, ширења и сузбијања атипичне куге живине сва газдинства на којима се налази живина и перната дивљач се региструју и евидентирају у Централној бази.

Живина, перната дивљач и голубови у свим облицима држања и узгоја се вакцинишу против атипичне куге вакцинама произведеним од лентогених сојева, ради сталног одржавања имунитета. Контрола имунолошког статуса после извршене вакцинације врши се серолошким прегледом крвних серума.

Научни или специјалистички ветеринарски институти сачињавају за власнике живине и пернате дивљачи у интензивном узгоју програм вакцинације и контроле имунолошког статуса (20 узорака крви по објекту 10-14 дана после извршене вакцинације). У случајевима неповољне епизоотиолошке ситуације за живину и пернату дивљач у интензивном узгоју сачињавају програм имунопрофилактике који се доставља надлежној ветеринарској инспекцији.

Код живине намењене за тов у екстензивним условима узгоја вакцинација се обавља двократно у старости од једног дана у инкубатору или на месту одредишта, распршивањем, као и од 14 до 18 дана кроз воду за пиће, распршивањем или окулоназално према упутству произвођача.

Код живине намењене за производњу приплодних и конзумних јаја у екстензивним условима узгоја, вакцинација се обавља четворократно: прва вакцинација се обавља у инкубатору или на месту одредишта, у старости од једног дана распршивањем, а остале у старости од три, шест и 12 недеља према упутству произвођача вакцине укључујући и могућност употребе инактивисане вакцине.

Перната дивљач и голубови који се држе у екстензивним условима узгоја вакцинишу се према програму научних и специјалистичких ветеринарских института укључујући могућност употребе инактивисане вакцине.

Под екстензивним условима гајења живине подразумевају се газдинства у којима се држи или узгаја мање од 350 јединки живине и пернате дивљачи.

За сваку сумњу, односно појаву атипичне куге живине обавља се епизоотиолошки увиђај и дијагностичка испитивања, укључујући и диференцијалну дијагностику, као и пријављивање сумње, односно потврде болести.

Врши се стална контрола имунолошког статуса живине серолошким прегледом крвних серума према програму сачињеном од стране надлежног института.

Средства за дијагностичка испитивања код појаве сумње на атипичну кугу живине, накнаду штете за убијене животиње, као и средства за спровођење наређених мера у циљу сузбијања атипичне куге живине у зараженом газдинству обезбеђена су у буџету Републике Србије.

3. Беснило

пси и мачке старији од три месеца вакцинишу се једанпут годишње инактивисаном вакцином против беснила, према упутству произвођача вакцине. Вакцинација паса млађих од три месеца може се обавити уколико постоје оправдани разлози, према упутству произвођача вакцине.

Врши се орална вакцинација лисица и других дивљих месоједа два пута годишње, у пролеће и у јесен, у оквиру пројекта искорењивања беснила који финансира Европска унија. Дистрибуција вакцина врши се из авиона или хеликоптера, односно ручно на појединим подручјима, ако не постоји могућност да се обави аерогена вакцинација.

Корисници ловишта за свако ловиште евидентирају псе који се користе у ловне сврхе.

Све угинуле и одстрелене лисице и други дивљи месоједи за које постоји сумња да су инфицирани вирусом беснила, дијагностички се прегледају на беснило.

Према плану Министарства и према препорукама Светске здравствене организације, врши се преглед одређеног броја узорака уловљених лисица и других дивљих месоједа (у даљем тексту: циљне животиње), при величини узорка од четири животиње на 100 km², у циљу контроле ефикасности оралне вакцинације (мониторинг оралне вакцинације), према дијагностичком приручнику.

Ради откривања инфекција слепих мишева лисавирусима спроводи се мониторинг беснила код слепих мишева.

Дијагностичка испитивања имунолошког статуса циљних животиња врше акредитоване лабораторије у Научном институту за ветеринарство Србије у Београду, Научном институту за ветеринарство „Нови Сад” у Новом Саду и Ветеринарском специјалистичком институту „Краљево” у Краљеву, а о резултатима испитивања обавештава се Министарство.

Дијагностичка испитивања животиња код сумње на беснило врши референтна лабораторија за беснило.

Дијагностичка испитивања животиња код сумње на беснило, које су биле у контакту са људима или су им нанеле повреде, врши Завод за антирабичну заштиту - Пастеров завод у Новом Саду.

Средства за спровођење мониторинга, дијагностичка испитивања код сумње на беснило, испитивање имунолошког статуса, накнаду штете за убијене животиње, као и средства за спровођење наређених мера у циљу сузбијања беснила у зараженом газдинству обезбеђена су у буџету Републике Србије.

4. Ринопнеумонитис/вирусни абортус коња и инфлуенца коња

У складу са епизоотиолошком ситуацијом у појединим подручјима и запатима може да се врши вакцинација коња против ринопнеумонитиса/вирусног абортуса и инфлуенце коња и о томе се води прописана евиденција.

5. Антракс

У подручјима у којима је утврђен антракс код животиња, дистриктним подручјима или подручјима у којима постоји ризик од појаве антракса, врши се вакцинација пријемчивих животиња.

Средства за спровођење наређених мера у зараженом газдинству обезбеђена су у буџету Републике Србије.

6. Болест плавог језика

Болест плавог језика спречава се сталним спровођењем одговарајућих биосигурносних мера укључујући и контролу вектора болести.

Због појаве болести плавог језика у Републици Србији и другим балканским земљама, изазване серотипом 4 вируса болести плавог језика, може се вршити вакцинација говеда, оваца и коза, инактивисаном вакцином која садржи серотип 4 вируса, и то као двократна вакцинација у размаку од три недеље, према упутству произвођача вакцине.

У случају појаве болести, из рестриктивних зона биће дозвољен промет само животиња које су двократно вакцинисане. Министарство може у посебним околностима, на основу анализе ризика, одобрити стављање у промет ради клања одређених категорија невакцинисаних животиња пореклом из рестриктивних зона, под надзором ветеринарске инспекције.

Ради откривања, праћења и сузбијања болести плавог језика спроводи се надзор и мониторинг на болест плавог језика који укључује серолошка, вирусолошка и ентомолошка испитивања, према плану Министарства. Поред дијагностичког испитивања узорака крвних серума код пријемчивих животиња врши се и континуирано хватање и идентификација вектора болести плавог језика (инсеката из рода *Culicoides*), које ће омогућити да се одреди почетак и крај активности вектора.

Средства за набавку вакцине, спровођење надзора и мониторинга, дијагностичка испитивања у случају сумње на болест плавог језика, накнаду штете за убијене, односно заклане животиње, као и средства за спровођење наређених мера у зараженом газдинству обезбеђена су у буџету Републике Србије.

Средства за спровођење вакцинације, у износу од 40% од укупне цене за двократну вакцинацију, која износи 300 динара за говеда и 220 динара за овце и козе, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

**VI. ДИЈАГНОСТИЧКА ИСПИТИВАЊА У ЦИЉУ
РАНОГ ОТКРИВАЊА НАРОЧИТО ОПАСНИХ ЗАРАЗНИХ БОЛЕСТИ,
ОРГАНИЗАЦИЈА И СПРОВОЂЕЊА ЕПИЗООТИОЛОШКОГ
УВИЂАЈА У СЛУЧАЈУ ПОЈАВЕ СУМЊЕ
НА НАРОЧИТО ОПАСНЕ И ДРУГЕ ЗАРАЗНЕ БОЛЕСТИ**

**1. Дијагностичка испитивања у циљу раног откривања
нарочито опасних заразних болести**

Код сумње на појаву нарочито опасних заразних болести, егзотичних или непознатих болести, врши се хитно узорковање материјала под надзором ветеринарског инспектора ради слања на дијагностичка испитивања, спровођење епизоотиолошког увиђаја и дијагностичка испитивања у овлашћеној лабораторији, укључујући и диференцијално-дијагностичка испитивања.

Врши се активни надзор са дијагностичким испитивањем узорака пријемчивих животиња на слинавку и шап, ради одржавања статуса земље слободне од слинавке и шапа. Врши се активни надзор и на друге болести са или без дијагностичког испитивања узорака, у зависности од препорука ОИЕ.

У случају погоршања епизоотиолошке ситуације у земљама у окружењу или другим земљама, на основу анализе ризика може да се врши и активни надзор на одређене нарочито опасне заразне болести уз дијагностичка испитивања узорака по плану Министарства.

Средства за дијагностичка испитивања код појаве сумње на нарочито опасне заразне болести, егзотичне или непознате болести, укључујући и диференцијална дијагностичка испитивања, испитивања у циљу стицања и одржавања статуса земље слободне од појединих нарочито опасних заразних болести, средства за дијагностичка испитивања у случају погоршања епизоотиолошке ситуације, накнаду штете за убијене животиње, као и средства за спровођење наређених мера у зараженом газдинству обезбеђена су у буџету Републике Србије.

**2. Организација и спровођење епизоотиолошког увиђаја
у случају појаве сумње на нарочито опасне и друге заразне болести**

У случају појаве сумње на нарочито опасне и друге заразне болести, односно здравствених проблема код животиња на основу којих се може посумњати на заразну болест, а које примети власник, држалац или ветеринар приликом активног или пасивног надзора, интервенције или у било ком другом случају, сумња се обавезно и без одлагања пријављује надлежном ветеринарском инспектору.

У присуству ветеринарског инспектора врши се клинички преглед животиње, узима детаљна анамнеза и историја болести, као и подаци о пореклу животиње. Ако постоје могућности ради се обдукциони преглед и узорковање материјала за лабораторијско испитивање.

У зависности од специфичности и карактеристика случаја, односно постављене сумње, ветеринарски инспектор уз подршку епизоотиолога, надлежног научног или специјалистичког института, односно ветеринара из надлежне ветеринарске организације/службе врши додатна епизоотиолошка истраживања и узорковања материјала за лабораторијско испитивање. Ветеринарски научни и специјалистички институти врше дијагностичка и друга испитивања, стручну анализу и пружају подршку ветеринарском инспектору у вршењу надзора и спровођења мера спречавања појављивања, контроле, сузбијања и искорењивања заразних болести животиња.

О свим активностима и на основу запажања и прикупљених информација води се епизоотиолошки записник.

VII. ДИЈАГНОСТИЧКА ИСПИТИВАЊА ЖИВОТИЊА У ЦИЉУ ОТКРИВАЊА БОЛЕСТИ И ИНФЕКЦИЈА И ОТПОРНОСТИ НА АНТИМИКРОБНА СРЕДСТВА

1. Бруцелоза, туберкулоза, ензоотска леукоза говеда, инфективно запаљење вимена

Говеда, овце и козе једном годишње се дијагностички испитују, и то говеда на бруцелозу, туберкулозу и ензоотску леукозу и овце и козе на бруцелозу, при чему период од последњег испитивања не сме да буде краћи од шест ни дужи од 12 месеци.

У циљу одређивања статуса газдинства на бруцелозу, туберкулозу и ензоотску леукозу говеда, научни и специјалистички институти извештаје о дијагностичким испитивањима говеда припремају за свако газдинство понаособ, као и за сваку животињу, без обзира на резултате испитивања.

На газдинствима која имају статус службено слободних од ових болести, испитује се одређени број животиња, у складу са посебним прописом.

За сваки позитиван налаз на бруцелозу, туберкулозу и ензоотску леукозу говеда обавезно се обавља епизоотиолошки увиђај.

Средства за узорковање крви и дијагностичка испитивања говеда, оваца, коза и нерастова на бруцелозу, говеда на ензоотску леукозу, спровођење мониторинга туберкулинизације, за накнаду штете за убијене, односно заклане животиње, као и средства за спровођење свих наређених мера у циљу сузбијања и искорењивања туберкулозе, ензоотске леукозе говеда и бруцелозе животиња у зараженом газдинству обезбеђена су у буџету Републике Србије.

Средства за спровођење туберкулинизације, у износу од 50% од укупне цене од 500 динара, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

а) Бруцелоза говеда (*Brucella abortus*), оваца и коза (*B. melitensis* и *B. ovis*)

Дијагностичко испитивање говеда, осим мужјака намењених за тов, врши се код свих животиња старијих од 12 месеци, а дијагностичко испитивање оваца и коза врши се код свих животиња старијих од шест месеци у циљу раног откривања бруцелозе и утврђивања и одржавања статуса газдинства говеда, оваца и коза слободног од бруцелозе.

Надлежни научни и специјалистички ветеринарски институти врше дијагностичка испитивања поуздано обележених узорака крвних серума говеда, оваца и коза применом брзих метода (брза серумска аглутинација, односно Розе Бенгал или флуоресцентна поларизација), а у случају позитивног резултата применом и потврдне серолошке методе (индиректна ЕЛИСА).

У случају добијања позитивног резултата врши се поновно узорковање у присуству епизоотолога и ветеринарског инспектора и потврдно испитивање применом потврдне серолошке методе (компетитивна ЕЛИСА или РВК) на присуство специфичних антитела против бруцела врсте у надлежном ветеринарском институту.

Научни и специјалистички ветеринарски институти чувају репрезентативан број узорака у банци серума најмање једну годину.

Говеда, овце и козе код којих је дијагностичким испитивањем потврђена бруцелоза одмах, а најкасније у року од седам дана, уз присуство ветеринарског инспектора, убијају се на хуман начин, а лешеве се нешкодљиво уклањају на прописан начин.

Овце или козе које потичу из зараженог стада, а код којих није потврђено присуство антитела против бруцела врсте упућују се на клање одмах, а најкасније у року од 30 дана, а говеда се испитују у складу са посебним прописима.

У случају да серолошки негативне овце и козе из зараженог дворишта није могуће упутити на клање може да се одобри њихово убијање на хуман начин.

Сви приплодни овнови испитују се на инфекцију са *B. ovīs* (Епидидимитис овнова).

б) Туберкулоза

Ради раног откривања туберкулозе и утврђивања статуса газдинства говеда слободног од туберкулозе врши се дијагностичко испитивање код свих говеда старијих од шест недеља применом интрадермалних туберкулинских тестова, у складу са посебним прописом.

Животиње код којих је дијагностичким испитивањем утврђена туберкулоза надлежни ветеринарски инспектор у најкраћем року, а најкасније у року од 30 дана упућује на клање. У случају да животиње није могуће упутити на клање може да се одобри њихово убијање на хуман начин.

Сва заклана говеда и свиње се прегледају на присуство патоанатомских лезија карактеристичних за туберкулозу. Уколико се у објектима за клање при инспекцијском прегледу утврде промене на унутрашњим органима (плућа, лимфни чворови, кости и др) карактеристичне за туберкулозу говеда, узорци пореклом од заклане животиње достављају се овлашћеној лабораторији за туберкулозу на даља испитивања.

У кланици се посебно евидентира сваки утврђени случај туберкулозе говеда и свиња и о налазу се обавештава надлежни ветеринарски инспектор у месту порекла туберкулозне животиње.

Ради утврђивања што већег броја оболелих или инфицираних животиња у запату, епизоотиолошкој јединици или подручју, поред туберкулинског теста, може да се примењује коришћење гама-интерферон теста на начин који је прописан у последњем издању ОИЕ Manual of Standards for Diagnostic Tests and Vaccines.

У циљу утврђивања квалитета спровођења дијагностичких испитивања на туберкулозу, министарство ће путем посебног мониторинга туберкулинизације извршити узорковање крви и испитивање применом одговарајућег теста (ЕЛИСА или гама-интерферон тест).

в) Ензоотска леукоза говеда

Ради раног откривања ензоотске леукозе говеда и успостављања статуса газдинства слободног на ову болест врши се дијагностичко испитивање свих приплодних говеда старијих од 24 месеца.

Дијагностичка испитивања врше се методом ЕЛИСА теста на групним узорцима према упутству произвођача дијагностичког теста. Ако се у групном узорку установи позитивна реакција врши се и појединачно испитивање узорака крвних серума.

Животиње код којих је дијагностичким испитивањем утврђена ензоотска леукоза најкасније у року од 30 дана надлежни ветеринарски инспектор упућује на клање. У случају да животиње није могуће упутити на клање може да се одобри њихово убијање на хуман начин.

Сва заклана говеда прегледају се на линији клања од стране ветеринарског инспектора који све туморе сумњиве на lympho-sarcoma шаље националној референтној лабораторији за ензоотску леукозу говеда, ради даљих дијагностичких испитивања.

Уколико се у објектима за клање при инспекцијском прегледу утврде промене на унутрашњим органима (плућа, лимфни чворови, кости и др) карактеристичне за ензоотску леукозу говеда, узорци пореклом од заклане животиње достављају се националној референтној лабораторији на даља испитивања.

У кланици се посебно евидентира сваки утврђени случај тумора и о позитивном налазу обавештава се надлежни ветеринарски инспектор у месту порекла леукозне животиње.

г) Инфективно запаљење вимена

Произвођачи млека и производа од млека намењених за људску исхрану подвргавају сваку музну краву, овцу и козу прегледу на поремећај секреције вимена два пута годишње у размаку од шест месеци, применом брзе методе (Калифорнија маститис тест). У случају позитивне реакције надлежна ветеринарска организација узорак млека доставља надлежном институту на бактериолошко испитивање и на основу резултата бактериолошког испитивања институт предлаже програм сузбијања маститиса на газдинству, и о резултатима испитивања обавештава надлежну ветеринарску инспекцију, једанпут месечно.

2. Паразитске болести

а) Ехинококоза

Дехелминтизација паса и мачака старијих од три месеца против псеће пантљичаре *Echinococcus granulosus* обавља се средством које поуздано убија зреле и незреле облике пантљичаре континуирано током целе године, о чему се води евиденција у Пасошу за кућне љубимце.

Ради спречавања ширења јаја пантљичаре у околину, најмање 48 часова после третирања паса, њихов измет се чини нешкодљивим.

Правно лице које се бави клањем животиња за јавну потрошњу, као и власници који кољу животиње за сопствене потребе, промењене органе чине нешкодљивим прокувавањем, спаљивањем или прерадом у кафилеријама, о чему се води посебна евиденција.

У кланици се евидентира сваки утврђени случај ехинококозе и о томе се обавештава ветеринарски инспектор у месту порекла животиње ради преузимања прописаних мера.

б) Трихинелоза

Дијагностички преглед на присуство ларве *Trichinella* врши се методом компресије или вештачке дигестије у узорцима меса свих закланих свиња, закланих коња, као и код свиња закланих у домаћинству за сопствене потребе, а искључиво методом вештачке дигестије за одстрелене дивље свиње.

Приликом клања свиња за сопствене потребе власник/држалац животиње уз прописани узорак меса за преглед на трихинелозу доставља ветеринарској организацији која врши преглед и ушну маркицу ради идентификације и евидентирања узорка заклане животиње, односно обавештавања Централне базе и одјаве животиње.

Врши се систематска дератизација зараженог подручја и нешкодљиво уклањање лешева глодара, као и планска дератизација свих објеката у којима се држе и узгајају животиње.

План систематске дератизације доноси надлежни научни или ветеринарски специјалистички институт на основу анализе епизоотиолошке ситуације за своје подручје.

Систематску дератизацију зараженог подручја врше ветеринарске организације којима су по јавном конкурс и закљученом уговору са Министарством поверени наведени послови из Програма мера и које испуњавају прописане услове за вршење дезинфекције, дезинсекције и дератизације.

Ветеринарски инспектор у кланици евидентира сваки утврђени случај трихинелозе и о томе обавештава ветеринарског инспектора у месту порекла животиње ради предузимања мера и пријаве болести.

Средства за дијагностичко испитивање дивљих свиња на трихинелозу за које су истовремено достављени одговарајући узорци за испитивање на класичну кугу свиња обезбеђена су у буџету Републике Србије.

3. Друге болести

а) Салмонелоза живине

Узимање узорака од кока носила, јата живине за одгој подмлатка, узгој и репродукцију, товних пилића и у инкубатору врсте *Gallus gallus* у циљу утврђивања преваленције бактерија из рода *Salmonella*, лабораторијско испитивање и мере које се спроводе у случају сумње, као и потврђеног случаја *S. Enteritidis* и *S. Typhimurium*, односно *S. Hadar*, *S. Infantis* или *S. Virchow* спроводе се у складу са посебним прописом.

Узимање узорака од приплодних и товних ћурака у циљу утврђивања преваленције бактерија из рода *Salmonella*, лабораторијско испитивање и мере које се спроводе у случају сумње, односно потврђеног

случаја *S. Enteritidis* и *S. Typhimurium* спроводе се у складу са посебним прописом.

Сва јата живине, осим јата из ст. 1. и 2. овог пододељка, без обзира на врсту и категорију живине, чији су производи намењени јавној потрошњи или се живина узгаја ради даље продаје се бактериолошки, односно серолошки испитују достављањем службених узорака у лабораторију.

Ради утврђивања свих салмонела од значаја за јавно здравство у резултатима налаза потребно је, осим серотипова прописаних овим правилником и посебним прописом, навести и све остале утврђене серотипове.

Фабрике и мешаоне хране за животиње достављају на бактериолошки преглед једном месечно у надлежни ветеринарски институт узорке свих хранива (компоненти) животињског порекла пре припремања хране за живину, као и узорке свих готових смеша у оквиру програма самоконтроле.

б) Салмонелоза свиња и метицилин-резистентни *Staphylococcus aureus* (МРСА)

У циљу утврђивања преваленције бактерија из рода *Salmonella* и метицилин-резистентног *Staphylococcus aureus* (МРСА) на фармама приплодних и товних свиња врши се лабораторијско испитивање репрезентативног броја узорака (мониторинг).

Средства за спровођење испитивања из става 1. овог пододељка обезбеђена су у буџету Републике Србије.

в) Праћење осетљивости, односно отпорности на антибиотике и хемиотерапеутике код бактерија рода *Salmonella* код товних пилића, кока носила, ћурака и свиња за клање

У циљу континуираног праћења осетљивости, односно отпорности бактерија на одређена антимикуробна медицинска средства врши се прикупљање изолата бактерија рода *Salmonella* и њихово испитивање на присуство резистенције и мултирезистенције у оквиру мониторинга.

Средства за спровођење испитивања из става 1. овог пододељка обезбеђена су у буџету Републике Србије.

г) Инфлуенца птица

Врши се надзор и мониторинг код живине, пернате дивљачи и дивљих птица на инфлуенцу птица, према плану Министарства.

Средства за спровођење испитивања из става 1. овог пододељка обезбеђена су у буџету Републике Србије.

д) Кју-грозница

Испитивања на кју-грозницу врше се код откривања извора болести после епидемије код људи и особа професионално изложених инфекцији, као и код сваког побачаја код говеда, оваца и коза.

На основу анализе ризика код појаве болести Министарство може да одобри мониторинг на кју-грозницу у епизоотиолошком подручју и убијање оболелих животиња на стручан и хуман начин.

Министарство може одобрити вакцинацију животиња након спроведене анализе ризика. Ветеринарска станица или служба која спроводи

вакцинацију против кју-грознице, води о томе евиденцију и обавештава надлежну ветеринарску инспекцију.

Приплодна говеда, овце и козе, уколико нису вакцинисане, могу ићи у промет само уколико су негативне на кју-грозницу при чему резултат испитивања не може бити старији од месец дана од дана пуштања у промет.

Средства за дијагностичка испитивања у случају сумње на кју-грозницу, мониторинг, накнаду штете за убијене животиње, као и за спровођење наређених мера у циљу сузбијања кју-грознице у зараженом газдинству обезбеђена су у буџету Републике Србије.

ђ) Трансмисивне спонгиоформне енцефалопатије

Ради раног откривања и дијагностике Трансмисивних спонгиоформних енцефалопатија (у даљем тексту: ТСЕ) мониторинг на говедима, овцама и козама као и контрола хране за животиње у погледу коришћења протеина животињског порекла и рибљег брашна у исхрани животиња спроводи се у складу са Правилником о утврђивању мера раног откривања и дијагностике заразне болести трансмисивних спонгиоформних енцефалопатија, начину њиховог спровођења, као и мерама за спречавање ширења, сузбијање и искорењивање ове заразне болести („Службени гласник РС”, број 96/10) и овим правилником.

(а) Мониторинг говеда

Мониторинг говеда спроводи се на говедима у складу са правилником којим се утврђују мере у погледу ТСЕ, као и на свим говедима старијим од 30 месеци која су здрава заклана за исхрану људи.

(б) Мониторинг оваца и коза

Мониторинг оваца и коза спроводи се у складу са правилником којим се утврђују мере у погледу ТСЕ, као и на овцама и козама које су заклане за исхрану људи, чији број је одређен у Табели - Број животиња за дијагностичко испитивање на ТСЕ.

Табела - Број животиња за дијагностичко испитивање на ТСЕ

Управни округ, односно град	Број узорака за мониторинг оваца и коза
Западно бачки	50
Јужно бачки	400
Средње банатски	200
Моравички	50
Град Београд	50
Сремски	200
Јужно банатски	100
Северно бачки	50
УКУПНО:	1.100

(в) Контрола хране за животиње

Контрола хране за животиње у погледу коришћења протеина животињског порекла и рибљег брашна у исхрани животиња врши се тако што се узорак за дијагностичко испитивање узима у објектима који производе храну за животиње и то најмање по једанпут у току године:

- 1) од хране која је намењена исхрани преживара, и
- 2) од хране која је намењена исхрани животиња, осим преживара.

Контрола хране за животиње у погледу коришћења протеина животињског порекла и рибљег брашна у исхрани животиња врши се и у објектима за узгој и држање животиња, ако се посумња да власник или држалац животиња користи протеине животињског порекла и рибље брашно у исхрани животиња.

Контрола хране за животиње у погледу коришћења протеина животињског порекла и рибљег брашна у исхрани животиња врши се применом методе класичне микроскопије.

(г) Дијагностичка испитивања и финансирање

Дијагностичка испитивања за спровођење мониторинга на ТСЕ применом метода у складу са посебним прописом обавља акредитована лабораторија Факултета ветеринарске медицине у Београду и Научног института за ветеринарство Србије у Београду, а дијагностичка испитивања хране за животиње обавља Научни институт за ветеринарство Србије у Београду и Научни институт за ветеринарство „Нови Сад” у Новом Саду.

У буџету Републике Србије обезбеђена су средства за:

- 1) дијагностичко испитивање код сумње и службене потврде на ТСЕ;
- 2) дијагностичка испитивања говеда која нису намењена за исхрану људи;
- 3) дијагностичка испитивања оваца и коза;
- 4) дијагностичка испитивања хране за животиње у објекту који производи храну за животиње;
- 5) транспорт узорака хране за животиње из објекта који производи храну за животиње и транспорт узорака за дијагностичко испитивање на ТСЕ који су узети од говеда, оваца и коза које нису намењене за исхрану људи;
- б) накнаду штете за:
 - (1) животиње које су угинуле или убијене у случају сумње на појаву ТСЕ, односно после службене потврде ТСЕ,
 - (2) животиње које су заклане и чији се труп и делови тела уништавају као материјал Категорије 1 у складу са посебним прописом којим се уређује ТСЕ.

е) Болести коња

(а) Инфективна анемија копитара

Ради откривања, праћења и сузбијања инфективне анемије коња спроводи се дијагностичко испитивање на инфективну анемију коња применом Coggins теста (агар гел имунодифузионим тест - АГИД) једанпут годишње,

односно два пута годишње када су у питању коњи за производњу биолошких препарата (серуми и вакцине). Дијагностичко испитивање може да се изврши и применом ЕЛИСА теста, али се у том случају сваки позитивни резултат потврђује применом АГИД теста.

Када држалац коња продаје или на други начин отуђује коње потврда о извршеном прегледу на инфективну анемију коња не сме бити старија од 30 дана.

Средства за накнаду штете за убијене, односно заклане животиње и за спровођење наређених мера у циљу сузбијања инфективне анемије копитара у зараженом газдинству обезбеђена су у буџету Републике Србије.

(б) Куга коња

Ради откривања, праћења и сузбијања, односно успостављања статуса земље на болести коња спроводи се мониторинг на кугу коња, по плану Министарства.

Средства за спровођење мониторинга на кугу коња обезбеђена су у буџету Републике Србије.

(в) Болест западног Нила

Ради откривања, праћења и сузбијања болести западног Нила, спроводи се мониторинг код коња, дивљих птица и векторских комараца (нарочито врста *Culex ripiens*) на болест западног Нила.

Средства за спровођење мониторинга на болест западног Нила обезбеђена су у буџету Републике Србије.

ж) Аујескијева болест

Врши се дијагностичко испитивање свиња на Аујескијеву болест код дивљих свиња и то на узорцима из програма контроле класичне куге свиња.

Врши се евидентирање газдинстава на којима се спроводи вакцинација против Аујескијеве болести.

Средства за спровођење мониторинга на Аујескијеву болест код дивљих свиња обезбеђена су у буџету Републике Србије.

з) Афричка куга свиња

Ради раног откривања болести афричка куга свиња код домаћих свиња врши се испитивање свих узорака пореклом од домаћих свиња код којих постоји сумња на класичну кугу свиња, ради диференцијалне дијагностике и искључивања болести.

Врши се и испитивање дивљих свиња применом ЕЛИСА теста и то на узорцима који потичу из програма контроле класичне куге свиња код дивљих свиња.

Средства за спровођење мониторинга на Афричку кугу свиња код дивљих свиња обезбеђена су у буџету Републике Србије.

и) Болести риба

Врши се евиденција и регистрација свих објеката за узгој и држање риба, односно животиња аквакултуре, укључујући и она за спортски риболов на којима се обезбеђује стални ветеринарски надзор са редовним клиничким прегледом животиња, узорковањем и лабораторијским испитивањима, у циљу утврђивања здравственог статуса. Врши се континуиран надзор и контрола промета риба које потичу из отворених вода. Отворене воде могу да се порибљавају само рибом пореклом из узгајалишта на коме су спроведене мере контроле болести риба.

На свим пастрмским рибањацима:

1) у време мреста (новембар - фебруар) врши се клинички преглед матичног јата пастрмских врста риба и узима 30 узорака оваријалне течности матичног јата за вирусолошке анализе на присуство узрочника вирусне хеморагичне септикемије, заразне хематопоезне некрозе, заразне некрозе гуштераче и бактериолошке анализе на присуство узрочника ренибактериозе;

2) у пролеће се врши клинички преглед свих узрасних категорија и узима 30 узорака млађи пастрмских врста риба за вирусолошке анализе на присуство узрочника вирусне хеморагичне септикемије, заразне хематопоезне некрозе и заразне некрозе гуштераче и бактериолошке анализе на присуство узрочника ренибактериозе. Ако је на рибању број јединки у узгоју мањи од 2000, узима се 11 узорака.

На свим шаранским рибањацима:

1) у пролеће при температури испод 20°C и у јесен при температури воде испод 18°C врши се клинички преглед шаранске млађи (једногодишња и двогодишња млађ) и узима 30 узорака за вирусолошке анализе на присуство узрочника пролећне виремије шарана. Ако је на рибању број јединки у узгоју мањи од 2.000, узима се 11 узорака;

2) у летњем периоду, при температури изнад 24°C врши се клинички преглед свих категорија шаранске млађи (једногодишња и двогодишња млађ) и узима 30 узорака за вирусолошке анализе на присуство узрочника који херпес вирозе. Ако је на рибању број јединки у узгоју мањи од 2.000, узима се 11 узорака.

Дијагностичка испитивања на болести риба обављају Научни институт за ветеринарство Србије Београд и Научни институт за ветеринарство Нови Сад.

ј) Болести пчела

Ради откривања, праћења и сузбијања болести пчела и заштите здравља пчелињих заједница евидентирају се сва газдинства на којима се узгајају пчеле, у складу са посебним прописом и спроводе превентивне и дијагностичке мере за америчку кугу пчелињег легла, вароозу, тропилелозу и етиниозу.

Узгој матица пчела намењених за промет врши се само ако потиче са пчелињака који је под сталним ветеринарско-санитарним надзором.

Пчелар евидентира регистрацију пчелињака и сва спроведена превентивна и дијагностичка испитивања предвиђена Програмом мера, као и спроведене третмане са датумом и називом коришћеног средства.

У промет се стављају само здраве пчелиње матице и заједнице, односно оне које потичу са регистрованих газдинстава и код којих су спроведене предвиђене превентивне и дијагностичке мере.

(а) Америчка куга пчелињег легла

На газдинствима у којима је у 2014. години утврђена америчка куга пчелињег легла клинички се прегледају све пчелиње заједнице, као и оне које се налазе у кругу пречника три километара од зараженог пчелињака.

На газдинствима за узгој и продају матица, надлежна ветеринарска станица врши клинички преглед свих пчелињих заједница у пролеће и јесен. Ако се утврди постојање сумње на болест, узима се службени узорак из пчелињих заједница и доставља у надлежну лабораторију ради прегледа на америчку кугу пчелињег легла. Свака сумња се потврђује лабораторијским анализама са проценом старости процеса.

На преглед се доставља службени узорак посебно узет из сваке појединачне сумњиве пчелиње заједнице, и то комад саћа са поклопљеним леглом, величине 10 x 10 cm на коме су знаци болести добро видљиви, спакован у одговарајућу амбалажу.

Средства за накнаду штете која је настала уништавањем кошница после дијагностиковања куге пчела, дезинфекцију зараженог пчелињака и уништавање зараженог роја пчела обезбеђена су у буџету Републике Србије, ако патолошки процес није старији од два месеца.

(б) Варооза

Сталну контролу присуства и превентивно третирање пчелињих заједница против вароозе пчелар спроводи у току зиме и у сезони на свим пчелињацима. У пчелињацима који имају мање од 50 пчелињих заједница третирање се спроводи на пет заједница, док у пчелињацима који имају више од 50 заједница третирање треба да се врши на 10% пчелињих заједница.

(в) Тропилелоза

Ако се у току превентивног третирања против вароозе посумња на тропилелозу извршиће се клинички преглед под надзором ветеринарског инспектора на узрочника тропилелозе (*Tropilaela* spp.).

(г) Етиниоза

Ако се у току превентивног третирања против вароозе посумња на етиниозу извршиће се клинички преглед под надзором ветеринарског инспектора на етиниозу (*Aethina tumida*).

к) Здравствени надзор код дивљачи и дивљих животиња

У циљу праћења и контроле здравственог стања и утврђивања присуства заразних и паразитских болести код дивљачи и дивљих животиња у слободној природи и интензивном, односно фармском узгоју спроводи се дијагностичко испитивање, односно имунопрофилактичке мере у зависности од

животињске врсте и епизоотиолошке ситуације, на основу програма Министарства, а на предлог надлежног института.

Врше се дијагностичка испитивања дивљачи и дивљих животиња на болест плавог језика, слинавку и шап, бруцелозу, туберкулозу, грозницу западног Нила, кју-грозницу, трихинелозу, туларемију, ехинококозу и фасцилоидозу по плану Министарства.

Корисник ловишта пријављује угинућа и санитарни одстрел дивљачи у ловишту ветеринару или ветеринарском инспектору. Ако се на основу клиничких симптома, анамнестичких података и епизоотиолошке ситуације, као и резултата обдукционог налаза код угинуле или одстрељене дивљачи, посумња на појаву заразне болести врши се дијагностичко испитивање и епизоотиолошки увиђај.

Пресељење и транспорт дивљачи и дивљих животиња не врши се без претходно спроведеног клиничког прегледа. Ако се врши пресељење дивљачи у ловиште које се налази у другој епизоотиолошкој јединици врши се дијагностичко испитивање по програму надлежног научног или специјалистичког института, уз сагласност Министарства. Корисник ловишта обезбеђује карантински простор за смештај дивљачи до добијања резултата дијагностичког испитивања.

Дијагностичко испитивање по програму надлежног научног или специјалистичког института врши се и у интензивном узгоју дивљачи, у одгајалиштима и на фармама дивљачи. У промету дивљачи, у карантинском простору, у одгајалиштима и на фармама дивљачи се омогућава и идентификација јединки, као и одвојено држање различитих врста дивљачи.

Средства за дијагностичка испитивања из става 2. овог пододељка обезбеђена су у буџету Републике Србије.

VIII. ДИЈАГНОСТИЧКА ИСПИТИВАЊА КОД ПОБАЧАЈА И ВОЂЕЊЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ О ПОБАЧАЈИМА И ИЗВРШЕНИМ ДИЈАГНОСТИЧКИМ ИСПИТИВАЊИМА

Власник, односно држалац животиње пријављује сваки случај побачаја код крава, јуница, оваца, коза, крмача, назимица и кобила ветеринарској организацији. Организовање, узимање и слање патолошког материјала и крви у надлежни научни или специјалистички институт врши ветеринарска организација уз надзор ветеринарског инспектора, ради утврђивања узрока побачаја.

Научни и специјалистички институти евидентирају спроведена дијагностичка испитивања и епизоотиолошке податке за сваки случај побачаја, укључујући и податке о пореклу узорка, врсти животиње и идентификационим подацима животиње, узроку побачаја, резултатима испитивања и епизоотиолошкој повезаности са другим случајевима. Извештаји о резултатима испитивања на побачај достављају се Министарству.

Средства за узорковање и дијагностичка испитивања ради утврђивања болести (бруцелоза, лептоспироза, листериоза и кју-грозница) обезбеђена су у буџету Републике Србије.

IX. ДИЈАГНОСТИЧКО ИСПИТИВАЊЕ ПРИПЛОДНИХ БИКОВА И НЕРАСТОВА КОЈИ СЕ КОРИСТЕ ЗА ПРИРОДНО ПАРЕЊЕ И ПРОИЗВОДЊУ СЕМЕНА У ЦЕНТРИМА ЗА ВЕШТАЧКО ОСЕМЕЊАВАЊЕ

Серолошком испитивању приплодних бикова у центрима за вештачко осемењавање и приплодних бикова који се користе за природно парење подлежу све приплодне животиње два пута годишње на бруцелозу, туберкулозу, ензоотску леукозу говеда, кампилобактериозу, трихомонијазу, бовину вирусну дијареју, инфективни бовини ринотрахеитис и инфективни пустулозни вулвовагинитис, лептоспирозу и Шмаленберг инфекцију.

Врши се и вирусолошко испитивање семена на сваких шест месеци на говеђу вирусну дијареју и Шмаленберг инфекцију, а на свака три месеца на инфективни бовини ринотрахеитис и инфективни пустулозни вулвовагинитис и микробиолошка испитивања испирка препуцијума бикова на *Campylobacter fetus sbsp. Venerealis* и *Trichomonas fetus* на сваких шест месеци.

Дијагностичком испитивању приплодних нерастова у центрима за вештачко осемењавање свиња подлежу све приплодне животиње два пута годишње, и то на:

- 1) бруцелозу (*B. abortus*, *B. suis*);
- 2) туберкулозу (бовиним туберкулином);
- 3) Аујескијеву болест (серум неутрализација или ЕЛИСА);
- 4) лептоспирозу (МАТ метода);
- 5) ПРРС (ЕЛИСА).

Приплодне животиње морају да буду клинички здраве, а резултати лабораторијских испитивања на наведене болести негативни.

О резултатима лабораторијских испитивања животиња у центрима за вештачко осемењавање, односно приплодних мужјака, научни и специјалистички институт обавештава надлежног ветеринарског инспектора, односно Министарство путем месечног, односно годишњег извештаја, као и без одлагања ако се утврди присуство заразне болести код животиње која се испитује.

Средства за дијагностичка испитивања на бруцелозу приплодних бикова, и нерастова, за туберкулозу приплодних бикова и нерастова и ензоотску леукозу приплодних бикова обезбеђена су у буџету Републике Србије.

X. ПЛАН СПРОВОЂЕЊА ИМУНОПРОФИЛАКТИЧКИХ МЕРА И ДИЈАГНОСТИЧКИХ ИСПИТИВАЊА, СУБЈЕКТИ КОЈИ СПРОВОДЕ МЕРЕ И КОНТРОЛА СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА МЕРА

Спровођење активности по Програму мера (вакцинација, туберкулинизација, вађење крви, узорковање материјала за дијагностичка испитивања и др) врше ветеринарске организације којима су уступљени послови из Програма мера, осим послова вакцинације паса и мачака, које могу обављати све ветеринарске организације, у складу са законом којим се уређује ветеринарство.

Ветеринарске службе спроводе Програм мера за потребе сопственог сточарства.

Пре почетка спровођења имунопрофилактичких мера и дијагностичких испитивања ветеринарске организације, односно ветеринарске службе праве месечни план спровођења Програма мера који се доставља надлежном ветеринарском инспектору и надлежном институту.

Дијагностичка испитивања обављају научни и специјалистички ветеринарски институти, Завод за антирабичну заштиту - Пастеров завод у Новом Саду, Институт за хигијену и технологију меса, Пољопривреди факултет у Новом Саду и Факултет ветеринарске медицине у Београду. У случају да надлежни ветеринарски институт није акредитован за спровођење прописаних метода, испитивање спроводи научни или специјалистички институт који је акредитован за та испитивања.

Сакупљање, прераду и уништавање споредних производа животињског порекла, односно нешкодљиво уклањање лешева животиња обављају ветеринарске установе за сакупљање, прераду и уништавање лешева животиња и других отпадака животињског порекла, као и правна лица која испуњавају прописане услове и којима је Министарство уговором поверило послове сакупљања, прераде и уништавања споредних производа животињског порекла.

Испитивања за врсте и категорије животиња која нису прописана овим програмом мера спроводи се у складу са посебним прописом којим се уређује одређена болест.

Научни, односно специјалистички ветеринарски институти врше дистрибуцију вакцина против класичне куге свиња, атипичне куге живине и беснила, као и туберкулина за спровођење туберкулинизације. Дистрибуцију инактивисаних вакцина које у себи садрже антиген атипичне куге живине могу вршити велетрговине за промет ветеринарских лекова, искључиво преко надлежних ветеринарских организација уз обавезу обавештавања ветеринарске инспекције и надлежног ветеринарског института о врсти и количини вакцине, времену, месту, организацији у којој је вакцинација извршена и надлежној ветеринарској станици/служби која је вакцинацију извршила.

Млекаре и лабораторије које врше испитивање броја соматских ћелија у сировом млеку, једанпут месечно достављају резултате испитивања надлежној ветеринарској инспекцији.

Националне референтне лабораторије дужне су да располажу довољним количинама дијагностикума за потребе раног откривања болести и потврдна испитивања за које им је издато решење о референтности и учествују у међулабораторијским испитивањима и размени знања са светским референтним лабораторијама, односно референтним лабораторијама Европске уније. Националне референтне лабораторије за поједине заразне болести животиња организују међулабораторијска упоредна испитивања у којима је учешће обавезно за остале лабораторије које врше дијагностику тих болести.

Ветеринарске организације/службе и надлежни научни, односно специјалистички ветеринарски институти евидентирају послове по Програму мера, а извештаје о спроведеним мерама достављају надлежном инспектору најкасније до десетог у текућем месецу за претходни месец.

Ветеринарски инспектор и надлежни институт врше анализу спровођења Програма мера за све ветеринарске станице, односно службе једанпут месечно за претходни месец узимајући у обзир месечни план, месечни извештај, укључујући и фактурни извештај које доставља ветеринарска станица/служба, податке из Централне базе, податке о испорукама вакцина,

туберкулина, вакутајнера, образаца и других средстава за спровођење Програма мера, епизоотиолошке податке као и резултате службених контрола и друге податке.

У случају утврђивања неправилности у спровођењу Програма мера или фактурисању за послове који се финансирају из буџета Републике Србије, ветеринарски инспектор без одлагања налаже прописане мере и фактурни извештај не прослеђује на даљу обраду и о томе обавештава Министарство и надлежни институт

О резултатима анализе спровођења Програма мера за све овлашћене ветеринарске организације/службе надлежна ветеринарска инспекција саставља збирни месечни извештај за сваки управни округ који укључује појединачне извештаје за сваку ветеринарску организацију и доставља Министарству најкасније до 15. у текућем месецу за претходни месец. У случајевима када се констатују неисправности у извештају навести тачан опис неисправности констатован од стране ветеринарске инспекције као и мере које су предузете.

О резултатима контроле, као и о наложеним мерама ветеринарска инспекција обавештава Министарство до 15. у месецу за претходни месец, односно одмах после утврђивања недостатака.

До краја јануара 2016. године ветеринарска инспекција сачињава годишњи извештај извршених контрола спровођења Програма мера у 2015. години.